

A GYERMEKEK ESZMÉNYKÉPEINEK VIZSGÁLATA

DR. ÁGOSTON GYÖRGY-DR. KUNSÁGI ELEMÉR

A gyermek eszményképei nagyon sok tényező hatására alakulnak. Szerepet játszik a gyermek családi környezete, a család kulturális, műveltségbeli színvonala, az iskola, az ifjúsági szervezet tevékenysége, azok az üzemek, vállalatok, más intézmények, amelyekkel a gyermek kapcsolatba kerül, a tömegkommunikációs eszközök (a mozi, a rádió, televízió, újságok, képeslapok), olvasmányai és számos véletlen környezeti hatás.

Mindeme tényezők közül mégis talán a legnagyobb hatást az iskola gyakorolja a tanítási anyaggal, amely hosszú évek során a példamutató és eszményképül választható életpályák sokaságát tárja a gyermek elé, és amely sajátos módon befolyásolja, irányítja, orientálja a gyermekeket azok felé az iskolán kívüli források felé, amelyekből az eszményképek származhatnak. Nyilvánvaló, hogy az iskolának ez az orientáló hatása nagymértékben megnyilatkozik abban, hogy a gyermekek mit olvasnak, milyen filmet néznek meg, hogy a rádió és a televízió műsorából mi ragadja meg a figyelmüket, tehát a rájuk zúduló sok élményből mi ragadja meg őket, mi kelti fel tartósan az érdeklődésüket, és az általuk megismert emberek közül kik válnak eszményképükké.

A fentiek miatt indokolt egy olyan vizsgálat, hogy a különböző iskolai környezetben élő gyermekek eszményképei hogyan alakulnak. Az ilyen vizsgálatnak elsősorban abban az életkorban van indokoltsága, amikor ezek az iskolai környezetek valóban eltérőek egymástól, tehát amikor a gyermekek már különböző típusú iskolába járnak: nálunk az általános iskolára épülő különböző iskolatípusokban és ezekben is a tanulmányok befejező szakaszában, amikor az iskolatípus formáló hatásának eredménye már valóban feltételezhető.

Ezekben a kutatásokban tehát elhanyagoljuk azokat a társadalmi és foglalkozásbeli kategóriákat, amelyekbe a tanulók családi helyzetük alapján tartoznak. Ismételten hangsúlyozzuk, kutatásainkban azt vettük tekintetbe, – anélkül, hogy más tényezők (származás, családi légkör stb.) jelentőségét tagadnánk –, hogy minden iskolai intézménynek megvan a sajátos szellemi, kulturális légköre, kulturális értékeinek sajátos rendszere, amelyet elsősorban a tanulmányok jellege határoz meg. Ezért a kutatásokban az iskolát, az iskolai osztályokat tekintettük társadalmi-kulturális egységeknek, és az iskolatípusokat hasonlítottuk össze egymással.

I.

A munkánkhöz az iniciatívát egy francia kutatás* adta, s így kutatásaink tulajdonképpen annak a mi körülményeinkhez alkalmazkodó megismétlése.

A francia kutatás három intézménytípusban vizsgálta a tanulók eszményképeinek alakulását, és ezeket hasonlította össze. A vizsgálat 15–17 éves tanulókra terjedt ki, 443 fiúra és 456 leányra, tehát összesen 899 gyermekre. A három különböző intézménytípus

* I. Dumazedier–I. Hassenforder: Heros de la jeunesse d'aujourd'hui. Le Courrier de la Recherche Pédagogique. N° 23 janvier 1965.

a következő volt: a liceum, tehát a mi gimnáziumunknak megfelelő iskolatípus, szakiskolák, tehát a mi szakközépskoláinknak és ipari tanuló intézetünknek megfelelő iskolatípus, és a bűnöző gyermekek megfigyelő állomása. A francia kutatások bizonyos tekintetben lényegesen más következtetésekhez vezettek, mint a mi vizsgálataink. A különböző francia iskolatípusok hűen tükrözik a francia társadalom osztály- és rétegtagozódását. A liceumban többségben vannak az értelmiségi és a polgári származású gyermekek, míg a szakiskolákban a kispolgárság és a dolgozó rétegek gyermekei. Éppen ezért a francia kutatások eredményei sokkal inkább tükrözik a szociális származásból, a családi helyzetből eredő hatásokat. Bár a mi iskoláinkban szintén nem kis mértékben mutathatók ki eltérések a különböző iskolatípusba járó gyermekek szociális származása között, ennek a tényezőnek azonban a gyermekek eszményképeinek alakulásában mégis sokkal kevesebb szerep jut, és az iskola hatása kutatásainkban pregnánsabban tükröződik.

A vizsgálat módszere rendkívül egyszerű, mégis alkalmas a gyermekek eszményképeinek mélyreható vizsgálatára.

A vizsgált csoportoknak a következő megfogalmazásban tették fel a megválaszolandó kérdést:

„Sorold fel azoknak a személyiségeknek a neveit, akik iránt a leginkább érzel megbecsülést és rokonszenvet, tehát akik a leginkább hatottak rád.

A fenti neveket bármelyik tevékenységi körből, bármelyik foglalkozási ágból választhatod.

A választott személyek lehetnek élők és meghaltak. Mindegy, hogy melyik korban, melyik évszázadban éltek.

Végül az általad választott személyiségek lehetnek hazaiak vagy külföldiek.

Az iskolában tanultál híres személyiségekről: írókról, költőkről, tudósokról, felfedezőkről, történelmi hősekről, politikusokról, művészekről. Olvastál is neves személyiségekről, de az újságokból, hetilapokból, a folyóiratokból, a képeslapokból, a moziban, a rádióból és televízióból is megismerkedhetsz a legkülönbözőbb területeken dolgozó, működő személyiségekkel.

Tehát feltétlenül vannak olyan általad megismert személyiségek, akik iránt megbecsülést és rokonszenvet érzel, akik hatottak és hatnak rád. Ezeket a neveket kell felsorolni, de csakis ezeket. Tehát nem mindenkit, akiről tudsz, azokat csak, akik hatottak rád, akiket megbecsülsz, akik rokonszenvesek.

Több nevet is írhatasz, de csak azokat, akik valóban hatnak rád, akik iránt valóban tiszteletet érzel, akiket szeretsz.”

Mint látható, itt nemcsak egyszerű kérdéstről, hanem már bizonyos orientálásról is szó van.

Fontos a vizsgálat időpontja, mert – mint a vizsgálatokból később kiderül – különösen az iskolán kívüli források tekintetében a tanulók választott eszményképeit nem kis mértékben aktualitások befolyásolják. Ha a tanulók érdeklődésének alapvető irányultságai nem is változnak olyan gyorsan, mindenesetre az említett forrásokból származó, választott eszményképek egy része gyorsan cserélődik. A vizsgálat 1964-ben történt.

A vizsgált tanulók szabadon és minden befolyásolástól mentesen választhatták meg azokat a személyeket, akik bármely ok miatt számukra egyszerre voltak rokonszenvesek és tiszteletreméltóak. A kutatókat különösképpen a következő kérdések érdekelték: mi a megoszlása az iskolai tanulmányokból ismert személyeknek és azoknak, akik a tanulók iskolán kívüli érdeklődéséhez, a szabad időben végzett tevékenységéhez, a szabad időben elsajátított értékekhez, a mozihoz, a tömegkommunikációs eszközökhöz, a képesújságokhoz, olvasmányokhoz, stb. kapcsolódnak. Külön érdekelté őket, mi a szerepe az ifjúság körében a tömegművészetek csillagainak, a táncdalénekeseknek, szonzenékeseknek, mo-

ziszinészeknek, stb. Mi ezeknek a helye az ifjúság panteonjában a hagyományos, komoly művészetek képviselőihez, az irodalom, a komoly zene alkotóihoz viszonyítva? Továbbá mi a helye általában a művészi alkotóknak a tudósokhoz, a szellemi és politikai élet személységeihez viszonyítva? Tudjuk, hogy az iskolai műveltségben túlsúlyban vannak a múlt személységei: a történelmi, irodalmi hősök. Az iskolán kívüli műveltség főként a jelen kiemelkedő személységeit közvetíti számukra. Hogyan oszlanak meg ebből a szempontból az ifjak spontán választásai? Végül még egy kérdés, amelyre a kutatók választ kívántak kapni: az egyre inkább nemzetközivé váló világban mi marad a nemzeti hősökhöz való ragaszkodásból?

Ezek a kérdések határozták meg az összegyűjtött anyag feldolgozásának szempontjait is.

Mindenek előtt a további feldolgozások számára alkalmas anyagot kellett összeállítaniok.

Az alapanyag összeállítása nagyon egyszerűen történt.

Iskolánként összeszámlálták, hogy melyik személy hány szavazatot kapott a tanulóktól.

Csak azokat a neveket vették tekintetbe, amelyeket a vizsgált sokaságnak legalább 50%-a választott.

Nincs módunkban természetesen bemutatni az egész alapanyagot, de szemléltetésül mégis álljon itt az első tíz név a La Fontaine liceumból (154 tanuló), amelynek tanulói értelmiségi és vagyonosabb polgári családokból származnak, egy kereskedelmi szakközépiskolából (181 tanuló), amelynek tanulói egyszerűbb környezetből származnak és a bűnöző gyermekek megfigyelő állomásának adatai (133 tanuló). (L.: I. sz. Táblázat).

Már az alapanyagból nagyon érdekes kép tárul fel. Milyen óriási a kontraszt a La Fontaine liceum növendékei és a fiatal bűnözők által választott eszményképek között! Míg az előbbiben a tíz név közül egy a moziszinész, addig az utóbbiban a tíz névből nyolc a filmszínész, illetve szanzonekes, táncdalénekes. Meg kell egyébként jegyezni, hogy Gerard Philippe minden listán az első tíz név között szerepel, kivéve éppen a bűnöző gyermekek listáját. Gerard Philippe egyáltalán nem tekinthető valamiféle alacsonyrendű választásnak, hiszen nemcsak korának legkiválóbb filmszínésze volt, hanem erkölcsileg, politikailag is magasrendű értéket képviselt. Érdekes tanulsággal szolgál, hogy minden listán – a bűnöző gyermekeket kivéve – három név közös: Victor Hugoé, Napoleoné és Pasteuré. Ezek a személyek a francia nemzeti történelem és kultúra valóban nagy alakjai, és választásuk nyilván összefügg az iskolai tanulmányok közös művelődésbeli törzsanyagával. A listákon (nem az első tíz között) a legtöbbször előforduló közös nevek a fentieken kívül: Curieé, a nagy francia tudósé, Saint-Exupéryé, a francia ifjúság által nagyrabecsült francia költőé, Sidney Becheté, a jazz kiváló képviselőjéé és De Gaulle tábornok neve.

Az alapanyag első feldolgozási szempontja az eszményképek megoszlása tevékenységi körök szerint. Eme megoszlásnak legfőbb tanulságai a következők: a filmszínészek nevei a La Fontaine liceumban a választott nevek 7,70%-a, a többi intézményben 10–20%, a fiatal bűnözőknél 38%. A táncdalénekesek aránya – a zeneszerzők nem szerepelnek köztük – a La Fontaine liceumban 2,1%, a többi intézményben 8–15%, a fiatal bűnözőknél 25%. Együttvéve táncdalénekesek, filmszínészek, képeslapok csillagainak stb. nevei a La Fontaine liceumban 11%, az ifjú bűnözőknél 68,8%. A francia vizsgálatok szerint tehát az ilyen jellegű eszménykép-választások fordítottan arányosak a tanulók társadalmi-kulturális környezetének nivójával. Ami a sportot illeti, némileg más a helyzet. Itt kevesebb szerepet játszik a szociális és kulturális környezet, jelentősebb faktor a gyermekek neme. A fiúk nagyobb érdeklődést mutatnak a sportolók iránt, mint a leá-

nyok. A líceumi leányoknak kb. 30%-a, a fiúknak 19%-a választott sporthóst, a bűnöző gyermekeknek pedig 11%-a.

Ha a hagyományos szellemi és művészi kultúra képviselőit vizsgáljuk, az összefüggések a fentiekkel ellenkező irányúak. Az írók százalékaránya a legnagyobb a La Fontaine líceumban: 34,1%, a szakiskolákban 15% körül van, míg a fiatal bűnözőknél 4,5%. A muzikusok megfelelő aránya: 14%, kb. 50% és 1,5%. Az irodalom szerepe az iskolai tanulmányok hatására kiemelkedő. A líceumokban ez a kategória minden más kategória fölött áll. A muzikusok is több szavazatot kaptak, mint a festők, szobrászok és építészek. A muzikusok választásában is a líceumi tanulók vezetnek, és pl. – mint láthatjuk – a La Fontaine líceumban az első tíz név között van Beethoven, Chopin, Mozart neve, a 11. helyen Liszt Ferenc neve. A könnyű zene képviselői (nem az énekeskről van szó, hanem a zeneszerzőkről) a francia tanulók minden rétegében nagy népszerűségnek örvendenek, és e téren mutatkozik meg inkább a modern tömegkommunikációs eszközök hatása.

Érdekes, hogy a tudomány képviselői viszonylag kisebb arányban szerepelnek a választott eszményképek között. Egyetlen listán sem múlják fölül a 10%-ot, és ehhez még hozzá kell tenni azt is, hogy a választások nagyon kis körre terjednek ki. Pasteurt sokkal többen említik, mint korunk valamelyik nagy tudósát, a mai kor nagy tudósai közül alig szerepel valaki a listákon.

A történelmi és politikai hősök iránti érdeklődés szintén nagy különbségeket mutat a szociális és kulturális környezet szerint. A La Fontaine líceumban a személyiségeknek ez a köre 20% körül van, a szakiskolákban 9% körül és a bűnöző gyermekek körében is kb. 9%. Ebben a kategóriában szerepelnek az élő politikai személyiségek. Ezek iránt, – a vizsgálatok alapján – a francia ifjúság igen kis érdeklődést mutat, nagyon kis százalékban szerepelnek a választott eszményképek között, kivéve De Gaulle tábornokot. Az utóbbi esetben sem arról van azonban szó, hogy De Gaulle valamiféle időtálló ideálként állna a francia tanulók előtt, hanem inkább arról, hogy a francia iskolákban is természetesen az államfők iránti tiszteletről nevelés. Mire a középiskolásokból egyetemi hallgatók lesznek, sokukban szertefoszlik az illúzió De Gaulle személyével kapcsolatban, mint azt a közelmúlt diákmegmozdulásai bizonyítják.

Sajnálatos, – de így van, – a munkásmozgalom vagy a parasztmozgalmak hősei szinte egyáltalán nem szerepelnek a választott hősök között. De nem szerepelnek a munka hősei sem. Ebből nyilvánvalóan következtetni lehet a francia iskolai tananyag burzsoá osztályjellegére, amelyet a haladó szellemű pedagógusok hatása sem tud ellensúlyozni.

Az alapanyag feldolgozásának második szempontja az volt, hogy a választott személyiségek milyen időkben éltek. A XX. sz. hatása minden vizsgált intézményben túlnyomó, de a múlt és jelen szerepe mégis nagymértékben függ az iskolai kulturális-milőtől. A La Fontaine líceumban választott személyek 42%-a, a többi líceumban 66–69%-a, a szakiskolákban 73–75%-a, a bűnöző gyermekek megfigyelő állomásán 88%-a a XX. században élt, illetve él. Mindezekből a modern tömegkommunikációs eszközök roppant nagy hatására lehet következtetni. A XIX. század is viszonylag nagy hatású, különösen a XIX. századi irodalom. Azután egyre csökken az emlékezés. Rendkívül jellemző, hogy a nagy francia forradalom hősei, a XVIII. századi nagy francia filozófusok szinte teljesen hiányoznak a választott eszményképek közül. Ez is jól rámutat a francia iskolai tananyag irányultságára. A még régebbi korokat a nemzeti történelem és irodalom néhány nagy neve idézi csak: Molière, Corneille, La Fontaine, Jeanne d'Arc, Saint-Louis, Nagy Károly, de neveik rendkívül ritkán fordulnak elő.

A feldolgozásnak végül még egy szempontja volt: a nemzetek szerinti megoszlás. A legtöbb választott hős francia volt. Egyetlen listán sem szerepelnek 60%-nál keve-

sebben. A franciakon kívüli hősök elsősorban az irodalom, a zene, a film, a tánczene területéről valók. Maguk a kutatók felteszik a kérdést, vajon elég tág kitekintés-e ez az egyetemes emberiség kultúrértékeire. A kérdésben már benne van a negatív válasz is.

Tulajdonképpen a vizsgálat részleteredményeinek ismertetése során le is vontuk a legfőbb következtetéseket. Meg kell mondani, legtöbbször a francia kutatók véleményével egyetértésben, de természetesen bizonyos tényezőkre, az osztályszempontok érvényesülésére élesebben mutattunk rá, mint ők.

Célszerű mégis rövid összefoglaló értékelést adnunk. A vizsgálat azt mutatja, hogy a különböző típusú francia oktatási-nevelési intézmények tanulóinak eszményképválasztása jelentékeny eltéréseket mutat. Nagy a különbség a líceumi tanulók és a szakiskolába járó tanulók eszményképei között. A szociálisan elhanyagolt gyermekek és az iskolába járó gyermekek eszményképválasztása között pedig egész szakadék van, még ha bizonyos közös érdeklődési területek valamennyi tanulói kategória között ki is mutathatók. A francia kutatók ezt úgy fogalmazzák meg, hogy nem lehet beszélni ifjúságról, hanem francia ifjúságokról. Mi az oka ezeknek a különböző kulturális színvonalat feltáró eltéréseknek? Kétségkívül elsősorban az egymástól jelentékenyen eltérő iskolai nevelési környezet az ok. A francia iskolák különböző típusai egymástól nagymértékben különböző művelődési javakat közvetítenek az ifjúságnak. A líceum a hagyományosan előkelő iskola, amely széles körű általános műveltséget ad; a szakiskolák lebecsültek, mivel bennük az általános művelő anyag viszonylag csekély. Körülbelül az a helyzet, ami nálunk a Horthy-korszakban a gimnázium és a szakiskola közti viszonyt jellemezte. Ami pedig a vizsgált bűnöző gyermekeket illeti, az ő esetükben szervezett iskolai nevelő környezetről nem is beszélhetünk. (Ez természetesen nem általánosan jellemző Franciaországban, és korántsem azt akarjuk állítani, hogy a szociálisan elhanyagolt gyermekekről Franciaországban nem történik szervezett gondoskodás.) A francia iskolák és nevelőintézmények különböző típusai közti nagy eltérés a közvetített művelődési javak értékét illetően tükrözi egy tőkés társadalom osztályai és rétegei közötti nagy különbségnek, az uralkodó osztályok és rétegek kulturális monopóliumának. Már említettük, hogy a francia iskolarendszer tagozódásának alapja a társadalmi osztályok szerinti tagozódás. A líceumok a vezető polgári rétegek és értelmiségiek iskolája, míg a szakiskolákba a kispolgárság és a munkásság gyermekei járnak. A különböző iskolák nem kiegyenlítieni igyekeznek az osztálykülönbségeket, a gyermekek különböző színvonalú szociális-kulturális környezetét, hanem – minden demokratizálási jelszó ellenére – fenntartani:

Vannak természetesen valamennyi intézmény nevelőhatásának bizonyos közös vonásai, amelyek szintén nem nevezhetők pozitívoknak. Ezekre már rámutattunk: politikai érdektelenség, a francia történelmi fejlődés progresszív vonalának szinte teljes elszikkadása (lásd a francia forradalom hősei, a nagy francia munkásmozgalom hősei iránti teljes érdektelenséget). Egyáltalán nem lehet ezt véletlennek tekinteni; arról van szó, hogy a burzsoá vezetőrétegek haladásellenes ideológiája nyomja rá ma bélyegét a francia iskolai oktatásra-nevelésre. Mikor mindezt megállapítjuk, korántsem akarjuk azt mondani, hogy pl. a francia líceum nem közvetít komoly kulturális értékeket, hogy pl. a La Fontaine líceum tanulóinak eszményképválasztása az osztálykorlátozottság ellenére nem magas értékű.

Amikor bíráljuk a különböző francia iskolatípusok tanulóinak eszménykép-választása közötti nagy eltérést, nem azt akarjuk ideálisnak feltüntetni, hogy a különböző típusú intézmények tanulóinak eszménykép-választása azonos érdeklődéseket mutasson. Természetesnek, sőt kívánatosnak tartjuk, hogy pl. az általánosan művelő iskola és a szakiskola tanulóinak eszménykép-választásában eltérő irányok is jelentkezzenek; hogy pl. a szakiskolák tanulói nagyobb mértékben válasszák eszményképül szakmájuk tudósait, hőseit;

hogy nagyobb érdeklődés mutatkozzék eszménykép-választásukban is, pl. a technika iránt. De ezeknek az eltéréseknek nem érték-hierarchiát kell kifejezniük, nem abban kell megmutatkoznuk, hogy az ifjúság egy rétege komoly kulturális értékeket választ, a másik pedig selejtet. A francia szakiskolás tanulók nem abban különböznek a líceumi tanulóktól, hogy pl. ők inkább választják szakmájuk hőseit, mint – mondjuk – irodalmi hősöket vagy történeti hősöket, hanem abban, hogy jóval értékelenebb kultúrát képviselnek az ő panteonjukban szereplő személyek.

I. sz. Táblázat

La Fontaine liceum

Napolcon
Gerard Philippe
Becthoven
Pasteur
Curie
A. Schweitzer
Saint-Exupery
Chopin
Mozart
Victor Hugo

Kereskedelmi szakközépiskola

Gerard Philippe
Pasteur
Curie
Aznavour

Victor Hugo
Sidney Bechet
A. Delon
J. Gabin
G. Perillat
Napolcon

Bűnöző gyermekek megfigyelő állomása

E. Presley
B. Bardot
E. Piaf
E. Constantine
Fernandel
Dalida
De Gaulle
Napoleon
J. Gabin
G. Cooper

II.

Az elmondottakban utaltunk már arra, hogy a mi kutatásunk a francia vizsgálat reprodukciója, természetesen figyelemmel a hazai körülményekre. A rendelkezésünkre álló francia anyag és az abból levonható tanulságok alapján kezdtük meg a hazai kutatást.

A magyar iskolarendszer felépítésének megfelelően vizsgálatunkat négy intézménytípusban végeztük 16–17 éves tanulók körében. A kutatásba 1186 fiút, 1172 leányt, tehát összesen 2358 gyermeket vontunk be. A felmérést gimnáziumokban, szakközépiskolákban (technikumokban, iparitanuló intézetekben) és állami nevelőotthonban végeztük el. Ez utóbbi nem azonos a francia kutatóknál szereplő bűnöző gyermekek megfigyelő állomásával, de mert az állami gondozásba vett gyermekek többsége már pszichés sérüléssel kerül nevelőotthonba, úgy gondoljuk, összehasonlításra ez a legalkalmasabb gyermekréteg.

A különböző intézmények kiválasztásakor figyelemmel voltunk arra is, hogy a nagyvárosi iskolák mellett szerepeljenek vidékiek is. Ezzel törekedtünk egy általánosabb, a valóságot jobban megközelítő alpanyagot összegyűjteni.

A vizsgálatba bevont tanulócsoporthoz szöveg szerint a francia kutatásban alkalmazott kérdést tettük fel. Mi sem kértünk a gyermekektől indoklást, csupán az általuk válasz-

tott, számukra tiszteletre méltó, vonzó személyiségek neveit kellett felsorolniuk. Az alapanyag kiválasztását is azonos módon végeztük, nálunk is csak azok a nevek szerepelnek, amelyeket a vizsgált sokaság 50%-a választott.

A felméréseket 1966–1967-ben végeztük, és ez bizonyos mértékben már érthetővé is teszi az iskolán kívüli forrásokból eredő eszményképválasztások egy részét.

Az összehasonlító elemzés érdekében mi is elsősorban – de nem kizárólagosan – azokra a kérdésekre kerestünk választ, mint a francia kutatók: milyen az iskolai tanulmányokból és az iskolán kívüli forrásokból megismert személyek aránya. Ezzel összefüggésben arra is kíváncsiak voltunk, vajon az egyes iskolatípusokban nyújtott, megközelítően azonos általános műveltséget adó tantervi törzsanyag hatása hogyan jelentkezik az egyes gyermekcsoportoknál, különös figyelemmel kerestük a választ arra, hogy a hagyományos művészetek képviselői és a tömegművészetek kiemelkedő alakjai, a szóra-koztató műsoroknak napjainkban a fiatalok körében annyira divatos sztárjai milyen arányban találhatók eszményképeik között? Kutattuk azt is, hogy a művészi alkotók és a tudósok, a feltalálók és a politikai élet személyiségei mennyiben vonzóak fiataljainkra? Feleletet vártunk arra is, milyen hatást gyakorolnak a fiatalokra nemzeti hőseink, a nemzetközi munkásmozgalom kiemelkedő alakjai? Mint látható, az összehasonlításra alkalmas francia szempontok megtartása mellett sajátos, a hazai oktató-nevelő-munkánk hatásfokának, az iskolán kívüli forrásokból táplálkozó indítékok szerepének feltárására is alkalmasnak látszó kérdések alapján elemeztük anyagunkat.

A következőkben bemutatjuk a kutatásunk alapanyag részét. Iskolatípusonként az első tíz név szerepel a II. számú Táblázaton. Különválasztottuk a fiúk és lányok által választott eszményképeket.

Szembetűnő különbségek figyelhetők meg. A gimnáziumi tanulóknál, a szakközépiskolásoknál és a nevelőotthoni növendékeknél csupán egy-két személy képviseli a tánczenét (a Beatles-együttes mindháromnál szerepel), viszont az iparitanuló leányoknál tíz névből nyolc filmszínész, táncdalénekes, illetőleg sanzonénekes; az iparitanuló fiúk választásában viszont a sportolók viszik el a pálmát. Itt látszik indokoltnak rámutatni arra, hogy az iparitanulók választásában a legmagasabb a sportolók aránya (15,30%), az ugyancsak szakmunkások képzésével foglalkozó szakközépiskolákban 5,70%, a gimnáziumokban pedig csak 2,30%. Feltehetően a nyers testi erő, az ügyesség és nem utolsósorban a gyors karrier lehetősége az, ami iparitanulóink előtt vonzóvá teszi a sportsztárokat.

Feltűnő, hogy a klasszikus irodalom köréből (ide soroltuk az írókat, de itt szerepelnek a regényhősök is) választott eszményképek aránya a nevelőotthoni növendékeknél a legmagasabb: 46,20%, holott az lenne indokoltabb, hogy az intenzív irodalomtörténeti oktatásban részesülő gimnáziumi tanulók eszményképei között találnánk több író, regényhőst. A számunkra is meglepő eredmény okát keresve kiderült, hogy a nevelőotthonok aránylag zárt világában igen intenzív olvasómozgalom van, és könyvtárunk kizárólag komoly kultrualis értékeket képviselő alkotásokból áll. A külső forrásokból kezükbe kerülő bűnügyi- és ponyvairodalom elenyésző, hatásuk is csekély. Nagya kell értékelnünk a nevelőotthonokban kialakult környezet, légkör pozitív hatását. Közismert, hogy ezek között a fiatalok között számos olyan van, akiket az erkölcsi züllés útjáról emelt ki a nevelőotthon. Nagy eredmény, hogy vonzóvá tudták tenni számukra Petőfi Sándor, Jókai Móron kívül Ady Endrét, József Attilát. Sokan választják a magyar történelem haladó személyiségeit, hadvezéreit, a nemzetközi munkásmozgalom kiemelkedő alakjait V. I. Leninnel az élen, de megtaláljuk eszményképeik között a magyar munkásmozgalom mártírjait is. Többen vallják eszményképüknek A. Sz. Makarencót is.

Ugyanez a gyermekkategória – főképpen ugyancsak olvasmányélmények alapján – 250%-ban választ történelmi és politikai hőseket, és 7,50%-ban tudósokat, feltalálókat.

II. sz. Táblázat

GIMNÁZIUM

Fiúk:

Petőfi Sándor
J. F. Kennedy
Beatles együttes
M. Curie
József Attila
Jókai Mór
Arany János
Ságvári Endre
J. Gagarin
V. I. Lenin

Leányok:

J. F. Kennedy
M. Curie
Petőfi Sándor
Jókai Mór
Beatles együttes
József Attila
Csokonai V. Mihály
J. P. Belmondo
Arany János
V. Tyercskova

SZAKKÖZÉPISKOLA

J. F. Kennedy
Petőfi Sándor
Jókai Mór
Beatles együttes
Sinkovits Imre
J. Gagarin
Bodrogi Gyula
Páger Antal
Rejtő Jenő
Kossuth Lajos

Petőfi Sándor
M. Curie
Jókai Mór
Bodrogi Gyula
Töröcsik Mari
József Attila
Berkesi András
W. Shakespeare
Zrínyi Ilona
Picasso

IPARITANULÓ INTÉZET

Petőfi Sándor
Albert Flórián
Bene Ferenc
Sinkovits Imre
József Attila
Papp László
Tichy Lajos
Darvas Iván
Arany János
Bodrogi Gyula

Roger Moore
Bodrogi Gyula
Ambrus Kyri
Koncz Zsuzsa
Zorán Sztevanovity
Töröcsik Mari
Petőfi Sándor
Jókai Mór
Béres Ilona
Alain Delon

ÁLLAMI NEVELŐOTTHON

Petőfi Sándor
József Attila
II. Rákóczi Ferenc
Rózsa Sándor
Jókai Mór
Hunyadi János
Beatles együttes
V. I. Lenin
Hunyadi Mátyás
Arany János

Petőfi Sándor
V. I. Lenin
József Attila
Engels
Ady Endre
Marx
Kállai Éva
Oleg Kosevoj
Jókai Mór
Töröcsik Mari

Az anyag elemzésének egyik szempontja az iskolai tanulmányok hatásának feltárása volt. (III. sz. Táblázat).

A listákon szereplő eszményképek közül az iskolai tanulmányok körébe utaltuk az alábbi foglalkozási kategóriákba tartozókat: a klasszikus irodalom képviselőit (írók, költők, irodalmi hősök), a tudósokat és feltalálókat, történelmi- és politikai hősöket, katonákat, hadvezéreket. Igen érdekes, az egyes oktatási-nevelési intézmények kulturális légkörét jellemző képet kaptunk. A gimnáziumba járó tanulóknál az iskolai tanulmányok köréből ered a választott eszményképek 71,1⁰/₀-a, a szakközépiskolákban 46,7⁰/₀-a, az iparitanulóknál 26,5⁰/₀-a és az állami gondozottaknál 79,9⁰/₀-a. Csupán az iparitanulók esetében negatív a kép. Okát feltételezhetően abban kell látnunk, hogy a nyolcosztályos általános iskola, amely alapműveltség nyújtására hivatott, érhetően még nem irányíthatta a tanulók érdeklődését tartósan komoly kulturális értékek felé, és úgy tűnik, ezt a funkciót ma még az iparitanuló intézetek sem tudják megoldani. Nincs szándékunkban valamiféle mércét felállítani, de elképzelhetőnek – talán kívánatosnak is – tartjuk, hogy magasabb szintű kulturális környezet, légkör megteremtésével legalább 50–50⁰/₀-os megoszlás jellemezze eme intézmények tanulóinak eszménykép-választását is a jelenlegi 26,5 74,5⁰/₀-ot kitevő, iskolán kívüli forrásokból eredő (film, színház, TV, rádió) eszményképek helyett, bár ezek egy része is magas értékű.

Arra a kérdésünkre, vajon a megközelítően azonos általános műveltséget nyújtó törzsanyag hatása hogyan jelentkezik, pozitív választ kaptunk. Ha ui. a választott eszményképek listájára tekintünk, kiderül, hogy minden oktatási intézmény tanulóinál elsők között szerepel Petőfi Sándor, és ugyancsak minden listán megtaláljuk Arany János, Jókai Mór, József Attila és Radnóti Miklós nevét is. Az eltérés annyi, hogy a gimnáziumi tanulók által választott eszményképek között megtalálhatjuk Arthur Miller, Victor Hugo, J. P. Sartre, Solohov nevét is.

A történelmi személyek eszményképül választásában is hasonló kép mutatkozik: Zrínyi Miklós, Zrínyi Ilona, II. Rákóczi Ferenc, Kossuth Lajos mint a magyar történelem kimagasló alakjai, Kun Béla, Hámán Kató, Ságvári Endre pedig a magyar munkásmozgalom hőseiként minden iskolatípus listáján szerepelnek. Igaz, a magyar parasztmozgalmak egyetlen képviselőjét sem látjuk a listákon. Viszont igen jelentős a hatásuk az ifjúságra a marxizmus-leninizmus klasszikusainak: Marxnak, Engelsnek valamint V. I. Leninnek. Lenin a gimnázista fiúknál a tizedik, a nevelőotthoni fiúknál a nyolcadik, a nevelőotthoni leányoknál viszont a második helyen szerepel, de megtalálható a szakközépiskolások és iparitanulók eszményképei között is.

Itt kell megemlítenünk, hogy J. F. Kennedy szinte valamennyi tanuló listáján igen előkelő helyen szerepel, az iparitanulók kivételével. Nyilván tragikus halála tette vonzóvá a fiatalok előtt. A ma élő politikai személyiségek – hasonlóan a francia tanulókhöz – a mi gyermekünkre sem gyakoroltak nagy hatást. A teljesség kedvéért rá kell mutatnunk, hogy szerepeltek ma élő politikusok is a listákon, de sehol sem érték el az 5⁰/₀-ot.

Ez a vázlatos kép is mutatja, hogy az irodalom, történelem tananyagához fűződő személyek szinte azonosak, az egységes, általános, műveltségi törzsanyag hatása jól látszik.

A klasszikus zene hatása viszont igen szegényes. Ennek egyetlen képviselője a listákon Beethoven. A festők közül is csak Munkácsy Mihály, Van Gogh, Picasso nevével találkozunk. Szabad legyen itt arra utalnunk, hogy a TV, amely ifjúságunknak igen széles rétegét köti le műsoraival, gyakran sugároz képzőművészeti alkotásokat ismertető sorozatokat. Még sincs számottevő érdeklődés irántuk, nyilván azért, mert ennek lényeges előfeltétele, az iskola orientáló hatása – még a gimnáziumokban is hiányzik. Szobrászok, építészek a tanulók választásaiban egyáltalán nem szerepelnek.

A mi fiataljaink körében is nagy népszerűségnek örvendenek a könnyűzene képviselői. E téren az iparitanulók 29⁰/₀-os arányukkal az élen járnak. A gimnáziumi növendékek 9,5⁰/₀-os aránya (amely ennél az iskolatípusnál a százalékok sorrendjében a 4. helyet je-

III. sz. Táblázat

Az eszményképek megoszlása foglalkozási ágak szerint

	gimnázium %	szakközép- iskola %	iparitanuló intézet %	nevelőotthon %
Sport	2,3	5,7	15,3	3,1
Film	5,6	14,2	19,7	5,1
Színház	0,8	1,6	3,3	–
Sanzon, jazz	9,5	8,0	29,0	3,7
Más világsztárok (TV, rádió, cirkusz)	1,6	–	1,7	–
Klasszikus irodalom	34,2	28,6	20,9	46,2
Ponyvairodalom, bűnügyi irodalom	2,8	3,5	3,0	1,2
Klasszikus zene	1,2	3,1	–	1,3
Képzőművészet	1,2	2,3	–	1,3
Tudósok, feltalálók	15,2	6,5	2,3	7,5
Utazók, felfedezők	4,9	13,8	1,5	–
Történelmi és politikai hősök	18,3	10,3	3,3	25,0
Népi hősök	0,7	1,1	–	4,4
Katonák, hadvezérek	3,4	1,3	–	1,2
A vallás személyei	0,2	–	–	–

lenti!), a szakközépiszkolások 8⁰/₀-os választása (5. hely) csupán a nevelőotthonokban csökken 3⁰/₀-ra. Az eddig bemutatott kép mellett ezek a számok is igazolhatják, hogy ifjúságunkat nem elsősorban és nem kizárólagosan vonzzák a sanzon, a tánczene sztárjai.

A tudomány képviselői a mi ifjúságunkra sokkal vonzóbbak, mint a francia tanulóokra. Mint említettük, ott a 10⁰/₀-ot sem érték el, nálunk a gimnáziumi tanulóknál a választott eszményképek 15,2⁰/₀-a jut a tudósokra, feltalálókra, s még az állami gondozott növendékeknel is eléri a 7,5⁰/₀-ot. A hazai tudósok mellett M. Curie, Einstein, Edison, Semmelweis, Pasteur, Linné, Darwin szerepelnek a listákon, de hasonlóan a francia fiatalokhoz, korunk nagy tudósait a mi fiataljaink sem ismerik. A szakiskolás növendékek eszményképei sorában is találkozunk választott életpályájuk, tanult szakmájuk kiválóságai-val, tudásaival. Az iskolai környezet jelentős hatásának tartjuk, hogy ezek között a fiatalok között többen találtak követésre méltó vonásokat, a technikai fejlődés kiválóságai-ban. A jövő szakmunkásai ideált látnak August Ottoban, Rudolf Dieselben, Robert Boschban, a magyar Irinyi Jánosban, Csonka Mihályban.

Az alapanyagot abból a szempontból is feldolgoztuk, hogy a választott személyiségek mikor éltek. (IV. sz. Táblázat.) Az iskolai tananyag és a tömegkommunikációs eszközök közelmúltban bekövetkezett gyors hazai elterjedésének tudhatjuk be, hogy a XX. század hatása a legnagyobb.

A gimnáziumokban a választott eszményképeknek 60,5⁰/₀-a, a szakközépiszkolásoknál 61,9⁰/₀-a, az iparitanulóknál 76,3⁰/₀-a, a nevelőotthon növendékeinél pedig 50,9⁰/₀-a, a XX. században élt vagy él.

A XIX. század hatása – főleg az irodalom vonzása – még nagy. Ebben a században élt a gimnázisták eszményképeinek 24,1⁰/₀-a, a szakközépiskolásokénak 30,8⁰/₀-a, az ipari tanulóknak 23,6⁰/₀-a, és a nevelőotthoni növendékek eszményképeinek 38,7⁰/₀-a. Az előző századok kimagasló személyiségei alig hatnak fiataljainkra, hiszen – mint láttuk – a XIX., XX. századba tartozók aránya az ipari tanulóknál 99,9⁰/₀ (!), a szakközépiskolában és nevelőotthonban 90⁰/₀ körüli, de még a gimnázium növendékeinél is 84,6⁰/₀.

IV. sz. Táblázat

	gimnázium		szakközépiskola		iparitanuló intézet		nevelőotthon	
	%	%	%	%	%	%	%	%
	fiú	leány	fiú	leány	fiú	leány	fiú	leány
XX. sz.	59,0	61,1	60,0	63,9	63,3	89,4	47,3	54,5
XIX. sz.	33,9	34,5	35,4	26,4	36,7	10,6	34,8	42,6
XVIII. sz.	2,1	2,6	1,7	1,4	–	–	7,8	2,9
XVII. sz.	–	–	–	3,5	–	–	–	–
XVI. sz.	4,2	1,7	2,9	4,7	–	–	1,6	–
XV. sz.	–	–	–	–	–	8,5	–	–
XII. sz.	0,4	–	–	–	–	–	–	–
i. e.	0,4	–	–	–	–	–	–	–

Bennünket is érthetően izgatott a kérdés: fiataljaink mennyire tájékozottak a világban, milyen mértékben hatnak rájuk más népek tudósai, kiemelkedő történelmi, politikai személyiségei? (V. sz. Táblázat).

A választott személyiségek többsége magyar, a gimnáziumok kivételével. A sorrendben a gimnázium növendékeinél Franciaország, az USA, majd a Szovjetunió következik. Az ipari tanulóknál a jazz sztárok révén Anglia áll a harmadik helyen, a francia művészek előttük található a sorrendben.

A rendelkezésünkre álló tanulói nyilatkozatok – úgy gondoljuk – alkalmasak arra, hogy a vizsgálat időpontjában jellemző képet kapjunk a középiskolás korú ifjúság eszményképeiről, s érdeklődésének fő irányairól. De lehetőséget ad ez az anyag még néhány, közoktatás-politikánk eredményeit és hiányosságait jelző következtetésre is.

Úgy gondoljuk, sikerült meggyőzően bemutatni, hogy a mi iskoláink valóban nem osztályiskolák, mint ahogyan sikerült a francia anyagból igazolni azt, hogy a francia iskola mennyire konzervensen osztályjellegű. Tagadhatatlan, hogy a szociális-kulturális környezet hatására jelentkező különbségek a mi középfokú iskoláinkban is tettenérhetők még, de kitűnik az is, hogy milyen erős tendencia jelentkezik az ebből a forrásból fakadó eltérések kiküszöbölésére, felszámolására, s ma már nem is olyan éles ez a különbség az egyes tanulói rétegek között, mint pl. tíz esztendővel ezelőtt. Szabad legyen ebben a vonatkozásban éppen a bemutatott nevelőotthoni növendékek példájára utalnunk.

Az ipari tanulók képzése problematikus még nálunk. Az általános műveltséget nyújtó anyag kevés az iparitanuló-intézetek tantervében. Úgy gondoljuk, hogy az úgynevezett emelt szintű szakmunkásképzés pozitív változást eredményez majd. Nyilván a mennyiségében növekvő általános műveltségi tanítási anyag hatása jelentkezik majd az iparitanuló iskolák kulturális légkörében is, s mindez feltétlenül hatásos lesz az iparitanulók kultúráltságának színvonalára is, a valóban értéket jelentő kulturális tartalom irányába történő orientálódásukra is.

Ez az anyag is rávilágított arra a sokat hangoztatott problémára, hogy nálunk a középfokú korosztályok művészeti képzése hiányos, pontosabban fogalmazva, megoldatlan. A harmonikusan képzett szocialista emberek nevelésének viszont elengedhetetlen területe az esztétikai nevelés. Ebben viszont nem kis rész hárul a művészi képzésre.

Ha végigtekintünk a tanulók által választott eszményképek során, úgy tetszik, lehetne gyermekeink oktatásában-nevelésében erősíteni az orosz, a szovjet és a szomszédos népek kultúrája iránti érdeklődést. Úgy tűnik, nem sokat tettünk ezideig annak érdekében, hogy megismerjék a cseh, a szlovák, a jugoszláv, a román, a lengyel irodalom, történelem, tudományos élet kiválóságait. Azonban azt is le kell szögeznünk, hogy a kozmopolitizmus veszélye sem jelentkezik fiataljainknál.

Ma élő politikai vezetőket, államférfiakat kevesen választanak eszményképül a 16–17 éves ifjak. Néhány gyermek listáján szerepelt Kádár János, az azóta elhunyt dr. Münnich Ferenc. Úgy gondoljuk, hogy ebben – az idősebb nemzedéknél is megtalálható – tartózkodásban nyilván szerepe van a személyi kultusz időszakának, de ebből semmi eset-

V. sz. Táblázat

Az eszményképek megoszlása nemzetek szerint

	Gimnázium	Szakközép-iskola	Iparitanuló intézet	Nevelőotthon
	%	%	%	%
Magyarország	45,4	60,4	80,5	88,1
Anglia	11,4	5,1	4,2	6,0
Ausztria	0,8	–	–	–
Franciaország	17,2	10,3	8,2	2,9
Hollandia	0,5	–	–	–
India	0,3	–	–	–
Kuba	1,1	4,2	–	–
Németország (NDK, NSZK)	5,8	6,4	2,5	1,0
Olaszország	1,0	1,2	–	–
Svédország	0,6	–	–	–
Szovjetunió	5,4	6,3	3,1	2,0
USA	10,5	6,1	1,5	–

re sem lehet levonni azt a következtetést, hogy gyermekeink nem tisztelik állami, politikai vezetőinket.

Szólnunk kell még arról is, hogy történelem oktatásunk pozitív hatása ebből az anyagból is kitűnik. A pozitív történelmi hősök, a haladó nemzeti törekvések kiemelkedő személyiségei mellett ott találjuk a fiatalok eszményképeinek sorában a nemzetközi munkásmozgalom kiválóságait. Marxban, Engelsben, Leninben számtalan fiatal talált vonzó, követésre méltó emberi magatartást. Mindezeknek nyoma sincs a francia fiataloknál.

Pozitívan kell értékelnünk, hogy a tudósok, feltalálók, utazók, felfedezők aránya viszonylag magas az eszményképek között: a gimnáziumban 20,3%, az ipari tanulóknál 7,5%, a szakközépiskoláknál 20,1%. A francia tanulóknál általában 10% alatt mozog az ebbe a kategóriába tartozó személyiségek aránya. Nyilvánvaló, hogy az intenzív hazai természettudományos képzés erősen hat a tanulókra. Itt kell megemlítenünk, hogy sem a francia ifjúságnál, sem a mi ifjúságunknál nem mutatkozik a vallás hatása. Nálunk a megkérdezett 2358 fiatal közül csupán egyre gyakorolt vonzó hatást vallási személy.

A választott eszményképek megoszlását tekintve még egy gondolatot kívánunk érinteni. Mi természetesnek tartjuk, hogy az ifjúságra nagy vonzást gyakorol a tánczene, a táncdal, a sanzon. Azonban ellent kell mondanunk azoknak, akik valamiféle torzulást látnak ebben, akik veszélyt hirdetnek, akik a mai fiatalság kultúráltságát éppen ezért sértésnek tartják. Szerintünk a mai fiatalok kultúráltságában nincsenek torz arányok.

A most vázlatosan bemutatott, elsősorban a leglényegesebb kérdéseket felölelő anyag nyilván alkalmas további finom elemzésre. El lehet ezt az anyagot pl. motívum-vizsgálattal mélyíteni. Keresni a feleletet arra, miért ezeket a személyiségeket választották, választják a fiatalok eszményképül?

Vizsgálatunk azonban jelenlegi formájában is adalékot szolgáltat annak a kérdésnek megválaszolására, milyen a mi ifjúságunk kultúráltsága, melyek ennek a kultúráltságnak főbb jellemzői. Természetesen nem az egyetlen módszer ennek a kérdésnek megközelítésére, csupán egy a lehetséges módok közül.

És még annyit, úgy véljük érdemes időről-időre – pl. 5 évenként – az ilyen vizsgálatokat megismételni, talán szükséges is, hogy az ifjúság érdeklődését, irányultságát, kulturális előrehaladását figyelemmel kísérhessük.

ИЗУЧЕНИЕ ИДЕАЛОВ ДЕТЕЙ

Дьёрдь Агоштон—Элемер Кунсаги

Данный опыт является применением результатов французских авторов (J. Dumazedier — J. Hassenforder: *Héros de la jeunesse d'aujourd'hui. Le Courrier de la Recherche Pédagogique. N° 23 janvier 1965.*) к венгерским условиям. Авторы в разных типах школ (гимназия, специальная средняя школа, училище трудовых резервов, детский дом) изучали идеалы учащихся 16—17 летнего возраста. Опыт был направлен на выяснение влияния различных школьных сред на выборы идеалов. Полученные данные мы сравнивали с результатами французского опыта. При этом мы установили, что между идеалами венгерских учащихся разных типов школ меньше разницы чем во Франции. Причиной этого мы считаем демократический характер венгерской системы народного образования. При сравнении полученных данных были выяснены также различия, связанные с мировоззренческим и моральным содержанием школьного обучения. Приведем только один пример: среди идеалов французских школьников мы не можем обнаружить ни одного прогрессивного исторического героя. (Например не упоминаются герои французской буржуазной революции). Наоборот среди идеалов венгерских школьников занимают видное место выдающиеся прогрессивные личности венгерской и всеобщей истории, а также революционеры, герои крестьянских и рабочих движений. Наш опыт подтверждает, что мотивы выбора идеалов венгерских школьников — против поверхностных мнений — являются удовлетворительными.

UNTERSUCHUNG DER KINDERIDEALE

Dr. György Ágoston – Dr. Elemér Kunsági

Die Untersuchung ist eine Anwendung der von französischen Forschern, J. Dumazedier – J. Hassenforder durchgeführten Untersuchungen unter ungarischen Verhältnissen.

In verschiedenen Schulmilieus (Gymnasium, Fachmittelschule, Lehrlingbildende Anstalten, Erziehungsheim der Kinderfürsorge) haben wir die Ideale der 16–17 jährigen Schüler untersucht.

Wir wollten erklären, wie sich die verschiedenen Schulmilieus in der Wahl der Ideale melden.

Unsere Ergebnisse wurden mit den französischen Ergebnissen verglichen. Es wurde klar, dass es unter den Idealen der ungarischen Schülern von verschiedenen Schultypen ein viel kleinerer Unterschied gibt, als in Frankreich. Das muss dadurch verursacht werden, dass das ungarische Schulwesen viel demokratischer ist. Aus den vergleichenden Untersuchungen werden auch diese Unterschiede klar, die aus dem weltanschaulichen und ethischen Inhalt des Unterrichtes stammen. Nur ein Beispiel: unter den Idealen der französischen Kinder spielen die progressiven Helden überhaupt keine Rolle (z. B. kein Held der französischen Revolution). Unter den Idealen der ungarischen Kinder haben einen vornehmen Platz die hervorragenden progressiven Persönlichkeiten der ungarischen und Weltgeschichte, Revolutionäre, Helden der Arbeiter- und Bauerbewegungen.

Das Ergebnis unserer Untersuchung zeigt, dass die Wahl der Kinderideale bei der ungarischen Jugend – im Gegensatz der oberflächlichen Meinungen – beruhigend ist.

L'EXAMEN DES HÉROS DES ENFANTS

György Ágoston–Elemér Kunsági

Cet examen est l'application de celui des chercheurs français nommés: J. Dumazedier – J. Hassenforder (*Héros de la jeunesse d'aujourd'hui. Le Courrier de la Recherche Pédagogique. N° 23 janvier 1965*) aux conditions hongroises.

Nous avons examiné dans différents milieux scolaires les héros des enfants de 16-17 ans (lycée, école technique, établissement d'apprentis, maison d'éducation des enfants confiés aux soins de l'Etat). Nous avons voulu découvrir comment se montre l'influence des différents milieux scolaires sur le choix des héros. Nous avons comparé les résultats avec ceux de l'examen français. Alors il en ressort que parmi les héros des enfants hongrois fréquentant les écoles de différents types la divergence est beaucoup plus petite qu'en France. On doit en voir la cause dans le système scolaire hongrois fondamentalement plus démocratique.

Les examens comparés apportent la lumière aussi sur les différences qui proviennent du contenu moral et idéologique de l'enseignement.

Un seul exemple: aucun héros historique et progressiste ne se trouve parmi les idéals des enfants français (p. e. héros de la Révolution française, au contraire parmi les idéals des enfants hongrois on trouve en grand nombre des personnalités marquantes et progressistes de l'histoire universelle et hongroise, des révolutionnaires, des héros des mouvements ouvriers.

Le conclusion de notre examen: en ce qui concerne le choix d'idéal des jeunes hongrois, le niveau culturel en est vraiment rassurant contre toute opinion superficielle.